

on-line >>> www.alnari.rs
mail to >>> office@alnari.rs

Naziv originala:
Jane Austen
SENSE AND SENSIBILITY

Ovaj roman deo je svetskog javnog književnog dobra.
Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje Alnari d.o.o.

ISBN 978-86-7710-869-4

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Džejn Ostin

RAZUM I
OSEĆAJNOST

Prevela Branislava Maoduš

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2012.

1.

Dašvudovi su odvajkada živeli u Saseksu. Imali su ogroman posed i stanovali su u samom središtu Norlandskog parka, porodičnog imanja, gde su brojni naraštaji svojom čestitošću zavredeli dobar glas među susedima. Prethodni posednik imanja bio je neženja koji je doživeo duboku starost i kome je godinama društvo pravila i kuću održavala sestra. Ali njena smrt, deset godina pre njegove, prouzrokovala je velike promene: da bi nadomestio gubitak sestre, u dom je pozvao porodicu svog bratanca, gospodina Henrija Dašvuda, pravnog naslednika Norlandskog poseda, kome je nameravao da ga zavešta i testamentom. U društvu bratanca, njegove supruge i njihove dece, stari gospodin je u miru provodio poslednje dane. A njegova privrženost Dašvudovima svakog dana bivala je sve veća. Neprestana pažnja kojom su ga gospodin i gospođa Dašvud obasipali, poštujući svaku njegovu želju, i pažnja koja nije proisticala iz koristoljublja, već iz dobrote srca, pružala mu je sve udobnosti neophodne u njegovim godinama; a deca su mu vedrinom obasjavala život.

Gospodin Henri Dašvud imao je iz prvog braka jednog sina, a iz drugog tri kćeri. Ovog sina, pouzdanog i poštovanja vrednog mladića, materijalno je obezbedila majka - inače, bila je veoma imućna žena - prenevši mu polovinu svog bogatstva čim je postao punoletan. A on je brakom, koji je usledio ubrzo nakon toga, bogatstvo samo uvećao. Njemu, dakle, norlandski posed nije bio toliko važan kao njegovim polusestrama, čije je bogatstvo, nezavisno od toga šta će im pripasti kada im otac nasledi imanje, bilo neveliko. Majka nije

imala ništa, a otac je raspolagao sa svega sedam hiljada funti; naime, preostala polovina bogatstva prve žene takođe će pripasti sinu posle Henrijeve smrti, a Henri je za života od njega dobijao samo udeo u interesu.

Stari gospodin je umro: testament je pročitan i, kao i svaki drugi, dao je povoda i za razočaranje i za zadovoljstvo. Stari gospodin Dašvud nije bio toliko nepravičan ili nezahvalan da ne ostavi posede svome sinovcu – ali ostavio mu ih je pod takvim uslovima da su oni za njega izgubili polovinu vrednosti. Gospodin Dašvud želeo je nasledstvo više zbog supruge i kćeri nego zbog sebe ili svog sina – a posed je pripao upravo sinu, odnosno sinovljevom sinu, detetu od svega četiri godine, i to na takav način da je Henri ostao nemoćan da zbrine najmilije, pošto nije mogao da ih obezbedi niti zaduživanjem poseda niti prodajom dragocene šume. Svaka odredba testamenta bila je u korist deteta koje je, pri povremenim posetama Norlandu s majkom i ocem, priraslo za srce pradedi zbog ljupkosti nimalo neobičnih za dete tog uzrasta: nerazgovetan govor, žarka želja da uvek bude po njegovom, brojni nestašluci i mnogo buke nadmašili su vrednost pažnje koju su mu snaha i njene kćeri godinama posvećivale. Namera mu pak nije bila da bude nepažljiv, te je u znak naklonosti prema trima devojkama svakoj zaveštao po hiljadu funti.

Razočaranje gospodina Dašvuda isprva je bilo neizrecivo; ali narav mu je bila vedra i dobroćudna; pritom je imao i razloga da se nada još mnogim godinama života i da bi, živeći štedljivo, mogao da odvoji priličnu sumu od prihoda sa imanja, koji su bili znatni, a obećavali su da će u skorijoj budućnosti biti i veći. Ali bogatstvo, koje mu je tako kasno pripalo, bilo je njegovo svega godinu dana. Samo toliko je nadživeo strica; a deset hiljada funti, uključujući u tu sumu i prethodno pomenuto nasledstvo, bilo je sve što je ostalo udovici i kćerima.

Po njegovog sina poslali su čim je postalo očigledno da mu se bliži kraj; gospodin Dašvud ga je, sa svom snagom i ubedljivošću čoveka na samrti, zamolio da se zauzme za pomajku i polusestre.

Gospodin Džon Dašvud nije bio sklon snažnim osećanjima koja su odlikovala ostale članove porodice, ali je, pogođen ovakvim

očinskim zavetom u tako odsudnom trenutku, obećao da će učiniti sve što je u njegovoj moći da im obezbedi udoban život. Ocu je pao teret s duše kada je čuo ovo obećanje, a gospodin Džon Dašvud je potom mogao natenane i razborito da razmotri koliko je u njegovoj moći da nešto učini za njih.

On nipošto nije bio bezdušan mladić, osim ako bezdušnim smatrate čoveka hladnog srca i poprilično sebičnog; međutim, uopšteno gledano, bio je na dobrom glasu jer se dolično vladao u izvršavanju svih svakodnevnih dužnosti. Još da se oženio malo dobroćudnijom ženom, cenili bi ga još i više – možda bi tad i sam postao takav; ali bio je veoma mlad kada se oženio i gajio je prema njoj nežna osećanja. Međutim, gospođa Džona Dašvuda beše naglašena karikatura muževljevog karaktera – ograničenija duhom i sebičnija i od njega.

Kada je ocu dao reč, imao je čvrstu nameru da svakoj sestri poveća nasledstvo za još po hiljadu funti. U tom času smatrao je sebe kadrin za tako uzvišeno delo. Prihod od četiri hiljade funti godišnje, ne računajući njegove redovne prihode, niti računajući drugu polovinu majčinog bogatstva, koja mu je s očevom smrću u celosti pripala, grejao mu je srce pa se osećao sposobnim za velikodušna dela. – „Da, daće im tri hiljade funti: biće to veoma darežljivo i plemenito! To će im obezbediti lagodan život. Tri hiljade funti! Tolike sume može se odreći bez ikakvih poteškoća.“ – Celog dana mislio je samo o ovome, a i mnoge naredne dane proveo je o tome razmišljajući, i nijednom se nije pokajao zbog te odluke.

Nedugo nakon očeve sahrane, gospođa Džona Dašvuda je, ne obavestivši svekrvu o svojim namerama, stigla s detetom i poslugom. Niko joj ne bi ni osporio pravo da dođe – jer je i kuća pripala njenom suprugu istog časa kad mu je otac preminuo – ali time je neuviđavnost njenog postupka bila samo još više naglašena, a svakoj prostodušnoj ženi, u položaju u kojem se gospođa Dašvud našla, ovakvo ponašanje moralo bi biti veoma neprijatno – međutim, zbog naglašenog osećaja za čast i romantičnog poimanja velikodušnosti, prestupi ove vrste, od koga god poticali i kome god da su namenjeni, kod gospođe Dašvud izazivali su neprolaznu mržnju. Gospođu Džona Dašvuda niko od članova muževljeve porodice nije

preterano voleo, ali sve do tada nije bila u prilici da im pokaže koliko malo obzira prema tuđim osećanjima ume da ispolji kada okolnosti to zahtevaju.

Toliko je snažno gospođu Dašvud pogodio ovaj neuljudni postupak, i toliko je iz sveg srca prezrela snahu, da bi, kada je ova doputovala, istog trena zauvek napustila kuću da je usrdna molba najstarije kćeri nije navela da razmisli o umesnosti takvog koraka, pa je, zbog ljubavi prema svojim kćerima, odlučila da ipak ostane i da se, za njihovo dobro, potruđi da ne dođe do razdora između brata i sestara.

Elinor, najstarija kćer, koja je iznela taj mudri savet, posedovala je snagu uma i pribranost u rasuđivanju zbog kojih je, iako joj je bilo svega devetnaest godina, postala majčin savetnik i vrlo često uspevala da, u korist cele porodice, obuzda vatrenu prirodu gospođe Dašvud, koja ju je, inače, uvek navodila na kojekakve nesmotrenosti. Bila je divna duša, nežne naravi i vrlo osećajna, samo što je ona osećanjima umela da gospodari - bila je to veština koju je njena majka tek trebalo da savlada, a koju je jedna od njenih sestara čvrsto rešila da nikada ne nauči.

Merijen je umnogome bila jednako obdarena kao i Elinor. Bila je i osećajna i bistra, ali i u svemu neobuzdana; nije imala meru ni u patnji ni u radosti. Bila je velikodušna, mila i zabavna, ali bila je sve samo ne razborita. A sličnost između nje i majke bila je prosto zapanjujuća.

Elinor je s brigom u srcu posmatrala sestrinu preosetljivost, a gospođa Dašvud ju je pak podsticala i negovala. Tom prilikom su se njih dve bodrile u neobuzdanim izlivima bola. Agoniju žalosti, koja ih je još u početku obuzela, dobrovoljno su obnavljale, u svemu je tražile i iznova i iznova proživljavale. U potpunosti su se predale svome jadu, tražile očajanje u svakoj uspomeni koja je mogla da im ga pruži, rešene da dovek ostanu neutešne. I Elinor je bila duboko pogođena očevom smrću, ali uspevala je da se nosi s bolom i vlada sobom. Bila je u stanju da se savetuje s bratom, kao i da dočeka snahu i ukaže joj dužnu pažnju, a trudila se da i majku natera da ovlada sobom i ohrabri je na slično strpljenje.

Razum i osećajnost

Margaret, najmlađa sestra, bila je vedra i dobroćudna devojka; međutim, pošto je već uveliko poprimila Merijeninu sklonost ka romantici, ali ne i njenu senzibilnost, u svojoj trinaestoj godini nije mogla da se meri sa mnogo zrelijim sestrama.

2.

Tako se gospođa Džona Dašvuda proglasila gospodaricom Norlanda, a svekrva i zaove iznenada su se našle u položaju pukih posetilaca. Kao takvim, prema njima se ophodila sa uzdržanom uljudnošću, a njen suprug s onoliko srdačnosti koliko je bio u stanju da oseti prema bilo kome, ako ne računa sebe, svoju ženu ili sina. Uporno ih je ubeđivao, čak i sa određenom dozom iskrenosti, da Norland smatraju svojim domom, a kako se gospođi Dašvud ništa drugo nije činilo prihvatljivim dok ne nađe neku odgovarajuću kuću u susjedstvu, poklekla je pod njegovim nagovaranjem.

Nastavak života na mestu gde ju je sve podsećalo na srećne dane bilo je upravo ono što je odgovaralo njenoj duši. U trenucima sreće nije bilo vedrijeg stvora od nje, niti je iko umeo da se izrazitije i živahnije nada sreći, jer takva nada sama po sebi i jeste sreća. Međutim, kao što ni radost niko nije mogao da joj pomuti, njena uobrazilja ju je i u žalosti daleko nosila, daleko van mogućnosti utehe.

Gospođa Džona Dašvuda uopšte nije odobravalala ono što je njen muž nameravao da uradi za svoje polusestre. Oduzeti tri hiljade funti njihovom dragom sinčiću za nju je bilo isto što i baciti ga u krajnju bedu. Preklinjala ga je da razmotri svoju odluku. Kako će umiriti svoju savest kada zna da je svom detetu, i to svom sinu jedincu, uskratio tu pozamašnu sumu? I kakvo to pravo imaju gospođice Dašvud, koje su mu samo polusestre, što ona nije smatrala nikakvim srodstvom, da od njega očekuju toliku velikodušnost i

tako visoku sumu? Opštepoznato je da se među decom iz različitih brakova ne očekuje nikakva naklonost; i zašto da on upropasti sebe i njihovog sirotog Harija time što će sav novac pokloniti polusestrama?

„Otac me je na izdisaju zamolio“, odgovori njen suprug, „da pomognem njegovoj udovici i kćerima.“

„Ma on nije znao šta govori, rekla bih! Mogla bih da se opkladam da već nije bio pri čistoj svesti. Da je bio pri sebi, ne bi mu ni na pamet palo da te moli da polovinu svog nasledstva otrgneš od rođenog deteta.“

„Nije odredio nikakvu određenu sumu, draga moja Fani; samo je od mene, onako uopšteno, zahtevao da im se nađem i olakšam im više nego što je to bilo u njegovoj moći. Možda bi i najbolje bilo da je sve prepustio meni. Teško da je verovao da bih ja mogao da zaboravim na njih. A kako je zahtevao da obećam, nisam mogao ništa drugo do da mu dam reč; bar sam tako tada mislio. Prema tome, reč sam dao i moram je održati. Nešto se za njih mora učiniti, kad god da reše da napuste Norland i nastane se u novom domu.“

„Kad je tako, nešto će se za njih i učiniti; ali to nešto ne moraju da budu tri hiljade funti. Imaj u vidu“, dodade, „da novac koji se otuđi nikada više ne može da se vrati. Tvoje sestre će se udati, a ti ćeš novac izgubiti zauvek. Ali ako bi se ikako mogao vratiti našem sirotom mališanu...“

„Bogami“, reče njen suprug veoma ozbiljno, „to uveliko menja stvari. Možda će doći vreme da Hari zažali što smo se odrekli tako velike svote. Na primer, ako bude imao brojnu porodicu, taj novac bi mogao dobro da mu dođe.“

„Još kako!“

„Možda bi ipak po sve interesne strane bilo bolje da se svota prepolovi. Pet stotina funti za njih će biti čudesno uvećanje njihovih prihoda!“

„Ma i više nego čudesno! Koji brat na svetu bi učinio i upola toliko za svoje sestre, čak i da su mu *prave* sestre! Ovde je reč samo o delimičnom srodstvu! Kako si ti samo široke ruke!“

„Ne bih želeo da se ponesem kao škrtac“, odgovori on. „U ovakvim okolnostima čovek je rad da učini i više nego što je potrebno.“

Niko, nadam se, neće pomisliti da nisam učinio dovoljno za njih; čak ni one, jer teško da očekuju više od toga.“

„Ne zna se šta bi *one* mogle da očekuju“, reče ona, „ali nije na nama da se bakćemo njihovim očekivanjima. Pitanje je sad – kakvu vrstu pomoći ti možeš sebi da priuštiš.“

„Svakako... zaista mislim da sebi mogu priuštiti da svakoj dam po petsto funti. Kako sada stvari stoje, i bez moje pomoći, svaka od njih će po majčinoj smrti naslediti oko tri hiljade funti – to je veoma lep imetak za bilo koju mladu ženu.“

„Bogami, jeste; zaista, sad mi pade na pamet da njima dodatak nije ni potreban. Njih tri će deliti čitavih deset hiljada funti. Ako se udaju, uverena sam da će biti lepo zbrinute, a čak i da se ne udaju, sve tri mogu sasvim udobno da žive od interesa na deset hiljada funti.“

„Pravo zboriš. Sad, ne znam, kada se sve sabere i oduzme, da li bi pre bilo pametnije da se učini nešto za njihovu majku za života – mislim na neku vrstu godišnjeg izdržavanja. I moje sestre i ona bi od toga imale koristi. Sa još stotinu funti godišnje mogle bi da žive savršeno udobno.“

Njegova supruga je, međutim, oklevala da se složi s njim.

„Ako ćemo pravo“, reče ona, „to je bolje nego odreći se hiljadu i petsto funti odjedared. S druge strane, ako gospođa Dašvud poživi još petnaest godina, grdno će nas nasamariti.“

„Petnaest godina! Draga moja Fani, pa neće ona živeti ni upola toliko!“

„Svakako, ali ako malo pogledaš oko sebe, videćeš da ljudi kojima se isplaćuje godišnje izdržavanje uvek žive po čitavu večnost, a ona je veoma snažna i zdrava – i jedva da joj je četrdeset. Godišnje izdržavanje je veoma ozbiljan izdatak; u obavezi si da ga svake godine plaćaš i nema načina da se iz toga izvučeš. Nisi svestan u šta se upuštaš. Osetila sam ja tu muku; otac je majku testamentom opteretio da isplaćuje izdržavanje trojici ostarelih slugu – ne možeš ni da zamisliš koliko joj je to bilo neprijatno. Novac je morala da uplaćuje dva puta svake godine; a onda je tu bila i muka da ih pronađe; a onda je neko pustio glas da se jedan od njih upokojio, a posle se ispostavilo da u tome nije bilo istine. Mojoj majci se sve to istinski

smučilo. Govorila je da nikada u potpunosti ne raspolaže svojim prihodima pošto drugi u beskraj polažu pravo na njega; otac je u ovom slučaju postupio veoma neuviđavno, jer da nije to uradio, novac bi pripao mojoj majci, u potpunosti i bez ikakvih ograničenja. Zbog toga se strašno grozim godišnjeg izdržavanja i ni za šta na svetu se ne bih obavezala da ga nekome isplaćujem.“

„Nesumnjivo, to je vrlo neugodna stvar“, odgovori gospodin Dašvud, „ti godišnji odlivi sredstava. Čovek tako nikada u potpunosti, kako je tačno i mudro rekla tvoja majka, ne raspolaže svojim приходima. Vezati se tako za isplaćivanje određene svote svakog određenog dana u godini ni najmanje nije poželjno - to čoveku prosto krade nezavisnost.“

„Naravno, a pritom niko ni hvala da ti kaže. Misle da su obezbeđeni, da ti ne činiš ništa više od onog što se od tebe i očekuje, a to kod njih ne izaziva ni trunku zahvalnosti. Da sam na tvom mestu, šta god da učinim za njih, činila bih to po svom ličnom nahođenju. Ne bih se obavezala na godišnju isplatu. Mogle bi doći godine kada će biti veoma teško odreći se stotinu funti, pa čak i pedeset.“

„Verujem da si u pravu, mila, bolje će biti da im ne dam godišnje izdržavanje, a svaka pomoć, koju budem u mogućnosti povremeno da im pružim, biće im od daleko veće koristi od godišnjeg izdržavanja. Kad bi imale veće prihode, samo bi živele na višoj nozi, a na kraju godine im ne bi ostalo ni pare za ušteđevinu. To će svakako biti najbolje. S vremena na vreme, neki poklon od pedeset funti dobro će im doći da ne zapadnu u nemaštinu, a time ću, verujem, i više nego ispuniti obećanje koje sam dao ocu.“

„Bez ikakve sumnje! I zaista, iskrena da budem, ubeđena sam u duši da tvoj otac uopšte nije očekivao od tebe da im daješ novac. On je na umu možda imao, usudila bih se da tako kažem, ono što se može zdravorazumski očekivati od tebe; nešto kao, na primer, da im pomogneš da pronađu udobnu kućicu, ili da im pomogneš da presele stvari, ili da im s vremena na vreme pošalješ koji poklon, ribu ili divljač kada je sezona lova, i tako to. U život bih smela da se kladim da nije imao na umu ništa više od toga; zaista, bilo bi krajnje neočekivano i nerazumno da je imao. Preklinjem te da samo na trenutak porazmisliš o tome, dragi moj gospodine Dašvude, kako

će tvoja maćeha i njene kćeri udobno živeti od kamate na sedam hiljada funti, ne računajući po hiljadu funti koje pripadaju svakoj od devojaka, a koje će im, donositi po pedeset funti mesečno, a one će, naravno, od tog novca plaćati stan i hranu. Sve u svemu, njih četiri će ukupno godišnje dobijati bar petsto funti, a šta bi četiri žene još mogle više da požele? Živeće skromno! Troškovi za održavanje njihovog domaćinstva biće gotovo neznatni. Neće imati kočije, niti konje, a jedva da će im i posluga biti potrebna; ni sa kim se neće družiti pa neće imati ni troškove! Pomisli samo kako će udobno živeti! Petsto funti godišnje! Veruj mi da ne znam na šta bi potrošile i polovinu te svote; potpuno je besmisleno da im ti pride daješ još novca. Još će one biti i u položaju da tebi nešto udele.“

„Časti mi“, reče gospodin Dašvud, „sad vidim da si potpuno u pravu. Moj otac ništa drugo i nije imao na umu do onog što ti kažeš. Sada to sasvim lepo uviđam i u potpunosti ću ispuniti svoje obećanje ukazujući im pomoć u vidu sitnih ljubaznosti, kao što si ih ti i opisala. Kada se moja pomajka preseli u drugu kuću, biću i više nego voljan da joj pomognem da se smesti gde god da poželi. Tada bih možda mogao da im poklonim i nešto nameštaja.“

„Svakako“, odgovori gospođa Džona Dašvuda. „Ipak, još nešto moraš uzeti u obzir. Kada su se tvoji otac i pomajka preselili u Norland, prodali su sav nameštaj iz Stanhila, ali su sav porcelan, srebro i posteljinu sačuvali i to sada pripada tvojoj pomajci. Njena kuća će, dakle, biti potpuno nameštena čim je ona preuzme.“

„To su nesumnjivo vrlo drugačije okolnosti. Zaista dragocen imetak! A sve se nešto mislim da bi deo od te srebrnine predstavljao veoma lep dodatak posuđu koje imamo ovde.“

„Živa istina! Eto, onaj porcelanski komplet pribora za doručak dvaput je lepši od onog koji smo dobili s ovom kućom. Ako mene pitaš, isuviše lep za bilo kakvu kuću koju *one* mogu da priušte. Ali, eto, tako je kako je. Tvoj otac je mislio samo na *njih*. A moram i ovo da ti kažem: ne duguješ ti njemu nikakvu posebnu zahvalnost, niti si dužan da se povinuješ njegovim željama, jer oboje znamo da bi on, da je bio u mogućnosti, sve ostavio *njima*.“

Na to se više nije imalo šta reći. Ovaj argument dao mu je čvrstinu koja je nedostajala njegovim prethodnim namerama, te on

Razum i osećajnost

naposletku donese odluku da je potpuno nepotrebno, ako ne i krajnje neprimereno, učiniti za udovicu i decu svoga oca više od onih uobičajenih dobrosusedskih gestova koje je njegova supruga upravo pomenula.

3.

Gospođa Dašvud zadržala se u Norlandu nekoliko meseci. Kada su prizori svih dobro poznatih kutaka prestali u njoj da bude snažne emocije, koje su je tu držale sve vreme, javili su se novi razlozi za oklevanje. Naime, kada joj se raspoloženje povratilo, a njen um počeo da se bavi i nečim drugim osim produbljivanjem bola tužnim uspomenama, postala je veoma nestrpljiva da ode i neumorno se raspitivala i tragala za odgovarajućom kućom u okolini Norlanda; za nju bi bilo nepodnošljivo da se preseli daleko od tog voljenog mesta. Međutim, nikako nije uspevala da pronađe kuću koja bi zadovoljila njeno poimanje udobnosti i lagodnog života, ali i štedljivost njene najstarije kćeri, zbog čijeg su razboritog suda odbacili nekoliko kuća jer su bile suviše velike za njihove prihode, a koje bi gospođa Dašvud, inače, drage volje uzela.

Gospođu Dašvud suprug beše obavestio o svečanom obećanju koje mu je dao sin, a koje mu je pružilo veliku utehu u poslednjim ovozemaljskim trenucima. Kao i on, ni ona nije sumnjala u iskrenost tog obećanja i sa zadovoljstvom je o njemu razmišljala – naravno, zbog dobrobiti svojih kćeri – jer je smatrala da bi ona sama sasvim udobno mogla da živi i sa imetkom daleko manjim od sedam hiljada funti. Radovala se i zbog njihovog brata i dobrote njegove duše, a prekorevala je sebe što je ranije bila nepravedna prema njemu, budući da je pogrešno verovala da nije sposoban za velikodušna dela. Pažnja koju je ukazivao njoj i njenim kćerima uverila ju je da mu

njihova dobrobit leži blizu srca, pa se dugo u velikoj meri oslanjala na plemenitost njegovih namera.

Prezir prema snahi, koji je stekla još od najranijeg poznanstva s njom, sada je osećala još i više jer joj je šestomesečni zajednički život pod istim krovom pružio mnogo bolji uvid u njen karakter. Možda bi ovim dvema gospama zajednički život postao nemoguć, uprkos svim obzirima, lepom vaspitanju i materinskoj ljubavi gospođe Dašvud, da nije došlo do jedne naročite okolnosti koja je, po mišljenju gospođe Dašvud, išla u prilog tome da njene kćeri još neko vreme ostanu u Norlandu.

Desilo se da se rodila ljubav između njene najstarije kćeri i rođenog brata gospođe Džona Dašvuda, vrlo uljudnog i prijatnog mladika, kog su upoznale ubrzo nakon što se njegova sestra smestila u Norlandu, i koji je od tada najveći deo vremena provodio tamo.

Možda bi neke majke podsticale razvoj ove ljubavi iz interesa, jer je Edvard Ferars bio najstariji sin čoveka koji je ovaj svet napustio kao veoma imućan; a neke bi možda iz opreza pokušale i da je osujete, jer je sav njegov prihod, izuzev tričave sume kojom je raspolagao, u potpunosti zavisio od volje njegove majke. Ali gospođa Dašvud ništa od toga nije uzela u razmatranje. Njoj je bilo dovoljno što je on ljubazan, što voli njenu kćer i što mu Elinor tu naklonost uzvraća. Da razlika u imovnom stanju može da razdvoji dvoje ljudi koje sličnost duha spoji, protivilo se svim iskrenim uverenjima gospođe Dašvud; a potpuno joj je bilo nepojmljivo da bi iko mogao, kad je jednom upozna, ostati ravnodušan prema Elinorinim vrlinama.

Edvarda Ferarsa nije krasila privlačna spoljašnjost i uglađenost, ali to nije bilo ono zbog čega su ga cenile. Nije bio naočit, a da bi se nekome uopšte dopao, bilo je potrebno da ga najpre bolje upozna. Bio je isuviše nesiguran da bi isticao svoje vrednosti, ali kada je jednom prevazišao urođenu stidljivost, njegovo ponašanje ukazivalo je da ima veliko i plemenito srce. Bio je pametan, a um je dodatno izoštrio izvrsnim obrazovanjem. Međutim, nije imao ni sposobnosti, a ni sklonosti, da udovolji majčinim i sestrinim željama, koje su više od svega čeznule da se on u nečemu istakne – a kako i u čemu, ni same nisu znale. Želele su da zauzme viđeniji položaj u svetu na neki, bilo koji, način. Njegova majka htela je da se on posveti politici, da uđe u parlament, ili da se orodi s

nekim od velikana tadašnjeg doba. Gospođa Džona Dašvuda želela je to isto, ali u međuvremenu bi, dok ne dođe vreme da ga snađe jedan od ovih blagoslova, bila i više nego zadovoljna kada bi doživela da ga vidi kako makar tera fijaker. Ali Edvard nije mario ni za viđenije ljude ni za fijakere. Sve što je želeo bila je udobnost i mir porodičnog života. Na sreću, imao je mlađeg brata koji je mnogo više obećavao.

Edvard je tek nakon nekoliko nedelja privukao pažnju gospođe Dašvud jer ona beše u takvom stanju duha i takvom bolu da ništa oko sebe nije primećivala. Procenila je samo da je bio tih i nenametljiv, a time ju je i osvojio; na primer, nije je ometao u njenom bolu pokušavajući da zapodene razgovor. A prvi put ga je pažljivije zagledala kada je Elinor jednog dana primetila koliko se on razlikuje od svoje sestre. Ta razlika ga je gospođi Dašvud najviše i preporučila.

„Sasvim je dovoljno“, rekla je, „reći da nije ni najmanje nalik Fani. To govori o njemu sve najbolje. Već mi je prirastao za srce.“

„Mislim da će ti se još više dopasti“, reče Elinor, „kada ga bolje upoznaš.“

„Da mi se dopadne!“, odgovori njena majka uz osmeh. „Pa ja ne osećam ništa manje od ljubavi kada nečije vrline cenim.“

„Možda ćeš ga onda poštovati.“

„Još nisam naučila kako da razdvojim poštovanje od ljubavi.“

Potom se gospođa Dašvud potrudila da ga bolje upozna. Ophodila se prema njemu toliko srdačno da se on ubrzo potpuno opustio i otvorio. Ubrzo je uvidela sve njegove vrline - verovatno je ubeđenost u njegovu naklonost prema Elinor najviše i doprinela tom uvidu - ali odista se uverila u njegov pozitivan karakter, tako da joj čak i njegov suzdržan način ophođenja, koji je bio u suprotnosti sa svim njenim očekivanjima kako bi jedan mladić trebalo da se vlada, više nije smetao kada je spoznala da su mu osećanja topla, a narav umiljata.

Čim je primetila i najmanje naznake ljubavi u njegovom odnosu prema Elinor, zaključila je da je veridba već gotova stvar i već se radovala braku koji će uskoro sklopiti.

„Za nekoliko meseci će, draga moja Merijen“, rekla je, „po svemu sudeći, Elinor biti zbrinuta. Nedostajće nam, ali bar će ona biti srećna.“

„O! Mama, ali kako ćemo bez nje?“

„Mila moja, teško da se to može posmatrati kao pravo razdvajanje. Živećemo na nekoliko milja* jedni od drugih i posećivaćemo se svakoga dana do kraja života. Steći ćeš brata; pravog, odanog brata. Imam najlepše mišljenje na svetu o njegovom srcu. Što si se tako uozbiljila, Merijen, zar ne odobravaš sestrin izbor?“

„Možda sam“, reče Merijen, „donekle iznenađena. Edvard je veoma mio i ja prema njemu gajim nežna osećanja. Ali, ipak... on nije vrsta mladića... nešto mu nedostaje... Nije upečatljivog lika i nema u njegovom držanju one otmenosti očekivane kod muškarca koji bi mogao da zapadne za oko mojoj sestri. U njegovim očima nema živosti, niti vatre koja ukazuje na vrlinu i inteligenciju. No, na stranu sve to, strahujem, mama, da on uopšte nema izgrađen ukus. Muzika jedva da ga zanima, a iako se mnogo divi Elinorinim crtežima, ne izgleda mi kao čovek koji u potpunosti razume njihovu vrednost. Očigledno je, uprkos pažnji koju joj posvećuje dok crta, da on o tome ništa ne zna. Samo se divi kao zaljubljen čovek, a ne kao poznavalac. Da bi meni bio po ukusu, morao bi u sebi da objedini te dve osobine. Ne bih mogla biti srećna s čovekom čiji se ukus u potpunosti ne poklapa s mojim. On mora da deli sva moja osećanja, mora da voli iste knjige i oboje nas mora očarati ista muzika. O! Mama, kako nam je samo beživotno, kako ravno, sinoć Edvard čitao! Najiskrenije sam saosećala sa sestrom. A ipak, ona je to podnela s takvom smirenošću, kao da i ne primećuje. Jedva sam se obuzdavala da sedim s mirom i slušam one divne stihove, koji su me toliko puta ranije bacali u zanos, kako ih izgovara s tako neprobojnom smirenošću i jezivom ravnodušnošću!“

„Slažem se da bi mu bolje ležala jednostavna i odmerena proza. I sama sam to pomislila, ali ti bi mu dala Kaupera.“

„Nikako, mama, ako ga on ne oduševljava! Ali moramo imati obzira prema razlikama u ukusima. Elinorina osećanja nisu kao moja i ona zato može to da previdi i da bude srećna s njim. Ali slo-milo bi mi se srce kada bih bila zaljubljena u njega i čula ga kako u stihove nimalo ne unosi osećanja. Mama, što više upoznajem svet, to sam uverenija da nikada neću sresti muškarca kog ću iskreno voleti. Toliko sam zahtevna! On bi morao da ima sve Edvardove vrline,

* Jedna milja = 1,6 kilometara. (Prim. lekt.)

Džejn Ostin

a njegovu dobrotu bi svakom mogućom dopadljivošću morali da ukrase i pojava i držanje.“

„Upamti, čedo moje, nije ti još ni sedamnaesta. Još je suviše rano da se bacaš u očajanje. Zašto bi ti bila manje srećna od svoje majke? Samo u jednom pogledu, moja Merijen, neka ti se sudbina razlikuje od moje!“